

Västanviks historia

Från forntid till nutid

Vi tar det från början

Områdets tidiga historia Stenålder vid Motala ström

Människans bosättning och liv på den landtunga vi nu kallar Sverige inleddes för cirka 12 000 år sedan.

Då hade den smältande iskanten lämnat södra delen av landtungan och gjort det möjligt för människor av jägar- och samlarkultur att vistas där.

MOTALA STRÖM FÖDDES UNDER STENÅLDERN

Stenålderns människor blev vittnen till enorma naturkrafter när vattnet i Vättern steg och Motala ström bildades för cirka 9 200 år sedan. Det visar en studie av sediment och kulturlager som gjordes under de arkeologiska utgrävningarna i Motala.

Studien visar hur Vättern genom landhöjningen, som är större i norr än i söder, ”tippade” mot söder. Vattenståndet vid Motala steg sedan successivt tills det nådde tröskeln i Motala. Som bokstavligen var droppen som fick bägaren att rinna över.

Det går rätt långsamt när vattenståndet höjs, men sedan när tröskeln är nådd och det börjar rinna över, sveper vattnet genom dalgången och eroderar en strömfåra ned till sjön Boren.

Vattnet i Vättern faller en och en halv meter och det går fort, kanske på några dagar.

Under utgrävningarna vid Motala upptäcktes en boplats från mesolitikum (Mellanstenåldern) i jordlagren under vad som en gång varit trädgården till Strandvägen 1 i Motala.

Här bodde och levde människor för mellan 9 000 och 6 000 år sedan.

DE FÖRSTA MÄNNISKORNA I VÅRA TRAKTER.

Betydligt senare dök de första människorna upp i Nykyrkatrakten. Under lång tid bodde här människor som har lämnat endast arkeologiska spår efter sig.

Gravar

Inom Västanvik finns lämningar från den tiden, en hällkista straxt öster om Rustninge som är ca 4 000 år gammal och gravrösen på Vätternkanten, på Kagen och på Rinken som är ca 2 000 år gamla.

Hålvägen till Medevi

Hålvägen är en bit av den urgamla stig man vandrade för att norrifrån nå de heliga källorna i Medevi.

Säkert var Medevi en forntida välbesökt offerkälla, vars röda vatten satte fantasin i rörelse.

Då kristendomen kom till Sverige förbjöds människorna att söka tröst och läkedom vid källorna. Hedniska riter och fruktbarhetskulter var en nagel i ögat för kyrkan.

Kanske var det därför Vadstena kloster, som i Birgittas anda skulle bekämpa otuktigt leverne förvärvade Medevi av Bo Jonson Grip. Därmed fick klostret kontroll över källan.

Källorna grävdes igen och var bortglömda i många hundra år. Människorna fortsatte dock att vandra den gamla stigen, men nu för att komma till Vadstena kloster och stigen kallades då för Munkstigen eller Pilgrimsvägen.

Jättegryta på Stora Kagen

Jättegrytan är en lämning från istiden.

När istidens isar smälte blev det väldiga älvar med smältvatten som rann fram i hög fart. Ibland blev en sten fångad i en grop i botten på älven. Vattenströmmen fick stenen att börja snurra runt.

Efter en tid nöttes stenen ner, men nya stenar fastnade och fortsatte att nöta på berget.

I slutändan bildades ett runt hål i berget som blev synligt när istiden tog slut och smältvattnet slutade rinna.

Gammalt tillbaka trodde man att det var jättar eller troll som använt dessa hålor i berget till att koka mat, därför kallade man dem för jättegrytor.

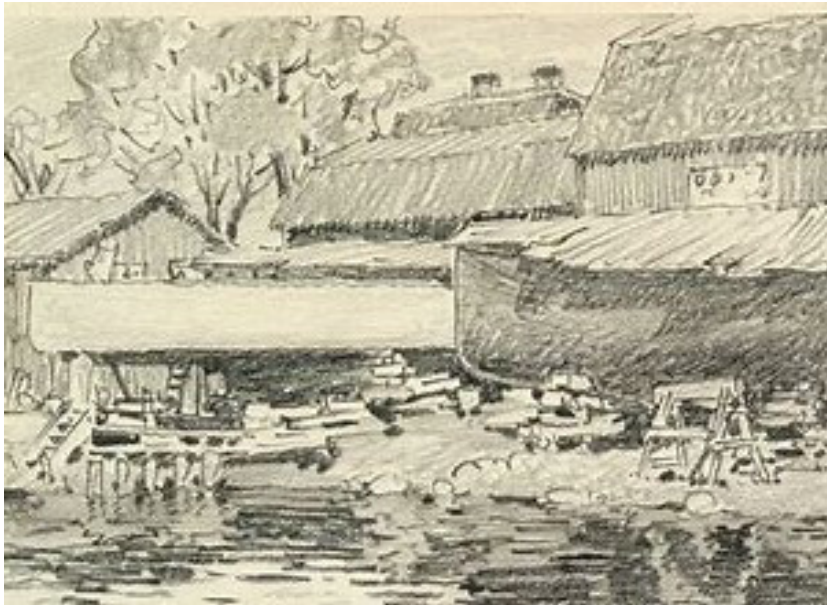
Det är inte helt ovanligt att man funnit gamla mynt i botten av jättegrytor, då det ansågs medföra god fiskelycka när man offrade ett mynt i en jättegryta.

De äldsta bevarade dokumenten, som rör det nuvarande svenska landområdet, är från 800-talet. Några få dokument från 1300-talet rör Aska härad. Ett av dem berör Västanvik.

År 1369 upprättar Bo Jonsson Grip ett dokument där han överlåter åtskilliga egendomar till Karl Ulfsson och får i utbyte alla Karl Ulfssons egendomar i Aska härad.

En del av dessa egendomar låg här i Västanvik. Bl.a. ett torp som heter Risminge (Rustninge) och en gård Rismingawik (Rustningevik). Torpet Rustninge var säkert en avstyckning från gården Rustningevik. Det tyder på att Rustningevik var långtifrån ett nybygge vid överlåtelsen 1369.

Men var låg Rustningevik?

Namnet antyder att den låg nära vattnet, det vill säga nära Vättern och därmed med goda kommunikationsmöjligheter både sommar och vinter.

Men Vätterns strandlinje har förändrats på grund av landhöjningen under de senaste 650 åren.

Vid Motala ströms utlopp är landhöjningen idag ca 2,7 mm per år och i Jönköping är landhöjningen ca 1,3 mm per år. På 650 år har Vättern höjts ca. 175 cm i Västanvik.

Sedan Rustningevik hamnade i Bo Jonsson Grips händer har strandlinjen således dragit sig bort från eventuella gårdsrester till ett avstånd som bestäms av markens lutning. I flack terräng kan avståndet bli stort, i brant terräng mindre.

Den person som byggde Rustningevik långt före 1369 kan mycket väl ha valt höjden där nuvarande Västanviks gård ligger.

Höjden låg då några tiotal meter från stranden med utsikt över en mycket bredare vik än nutidens

Odensbergsviken och kanske också med utsikt i Vätterns längdriktning mot nalkande faror.

Läget i viken är mindre utsatt för vindar och därmed bättre lämpat för ankring än andra lägen vid Vätterns strand.

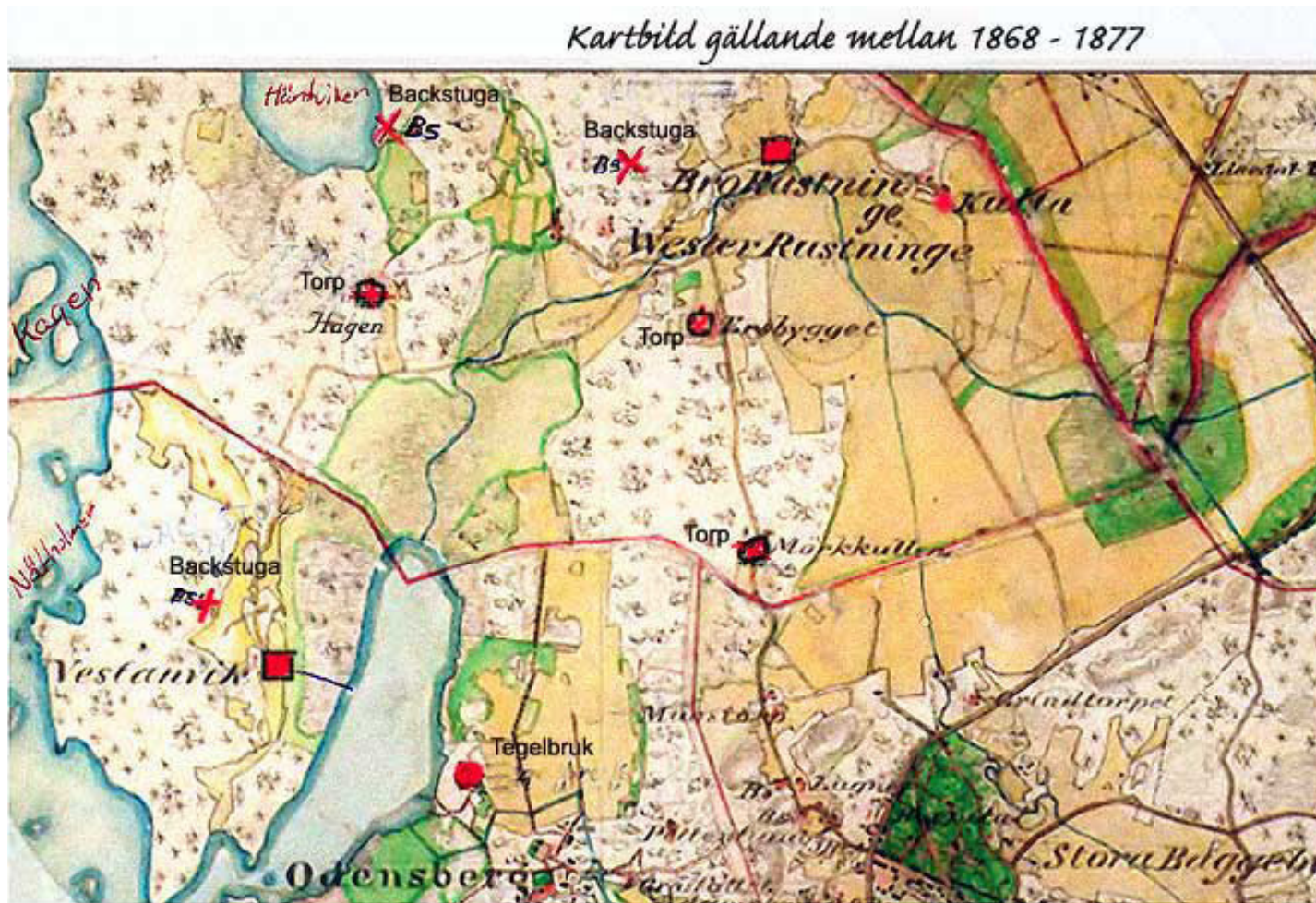
GÅRDARNA I VÄSTANVIK

Västanvik. Rustninge och Bro Rustninge

Västra Ny kyrkas böcker över dop och dödsfall 1695-1744 och bänklängder under samma period visar att gårdarnas benämning varierade.

Stora Rustninge, Vik, Västanvik och Bro Rustninge.

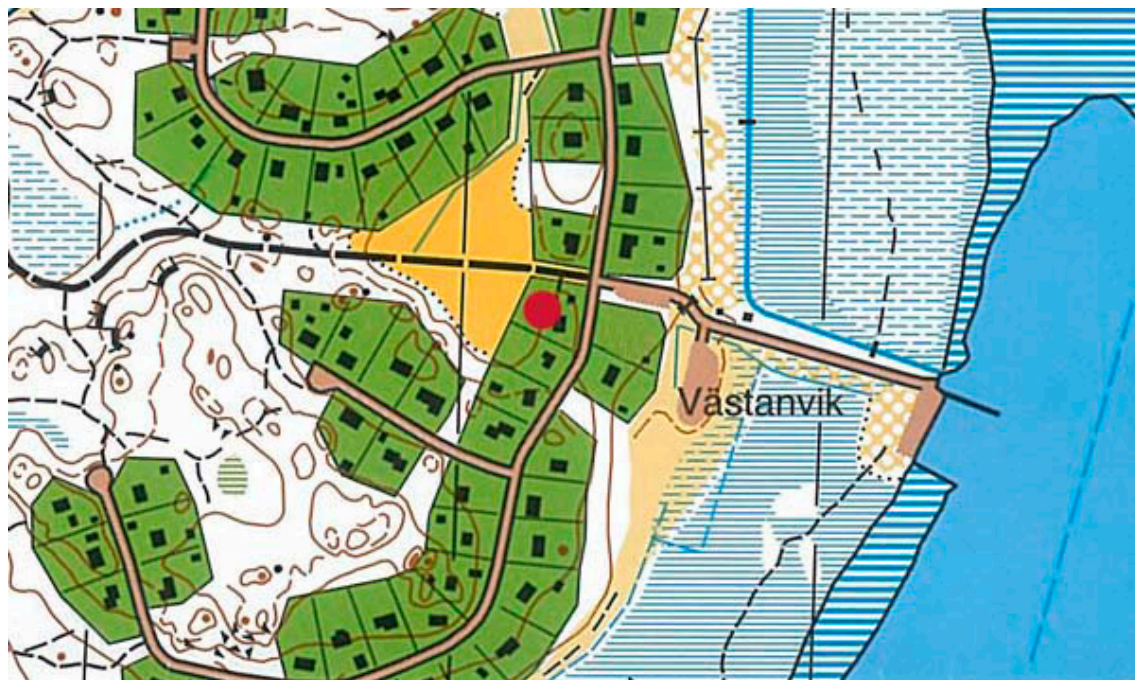
Västra Rustninge nämns första gången 1710.

Västanvik / Vik

Västanvik ingår idag i Västanviks Samfällighetsförening. Ägdes under 1900-talets början av Stora Rustninge.

Mangårdsbyggnaden fortfarande kvar som bostad.

Följande personer har bott i Vestanvik

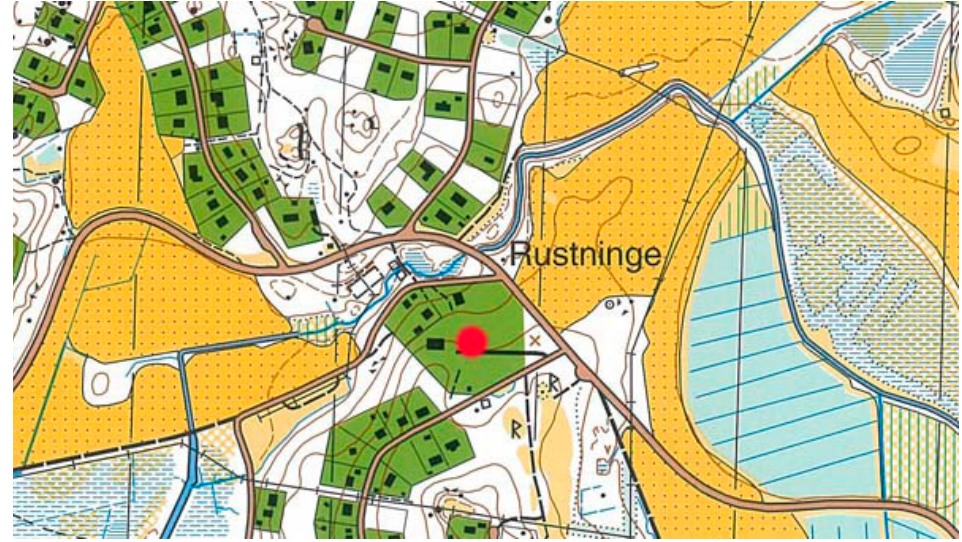
1789-1797	Tjenstgossen Carl Danielsson f. 1772	
1798-1800	Bonden Jonas Larsson f. 1724	Hustrun Greta Jönsdotter f 1728
1805-1806	Bonden Carl Jonsson f. 1768	Hustrun Anna Eriksdotter f. 1764
1818-1846	Bonden Carl Carlsson f. 1781	Hustrun Anna Persdotter f. 1781
1847-1851	Brukaren Anders Carlsson f. 1789	Hustrun Chatarina Månsdotter f. 1787
1850-1864	Brukaren Adolf Andersson f. 1824	Hustrun Clara Nilsson f. 1828
1866-1879	Arr. Anders Gustav Abrahamsson f. 1821	Hustrun Ulla Jansdotter f 1820
1886-1888	Anders Gustav Abrahamsson sterbhus	Änkan Ulla Jansdotter f 1820
1888-1891	Arr. Karl Oskar Johansson f. 1863	Hustrun Anna Sofia Karlsdotter f. 1866
1899-1916	hemmansägare Karl Alfred Karlsson f. 1853	Anna Charlotta Jansson f. 1863
1904-1905	Axel Teodor Pettersson f. 1871	Hustrun Elin Charlotta Pettersson f. 1871
1906-1925	Ägare Lantarb Anton Werner Larsson f. 1863	Hustrun Hilda Charlotta Jakobsson f. 1863
1925-1936	Ägare Erik Waldemar Larsson f. 1896	Hustrun Hulda Kristina Gustavsson f. 1901

Rustninge / Stora Rustninge

Rustninge någon gång under 1800-talet

Rustninge var egen gård med kobesättning fram till 1950-talet.

Rester av foderbordet i den gamla ladugården

Följande personer har bott i Stora/Västra Rustninge:

1789-	änkan Christina f.1729	
1789 - 1791	bonden Lars Jonsson f.1754	Anna Larsdotter f.1754
1805-1837	brukare Olof Jonsson f.1782	Greta Carlsdotter f.1778
1805	brukare Sven Danielsson f.1737	
1850 - 1851	brukare Andreas Samuelsson f.1771	Anna Raelsdotter f.1779
1818 - 1837	brukare Lars Andersson f.1762	Anna Johansdotter f.1766
1814 - 1827	brukare Anders Svensson f.1794	Anna Larsdotter f.1802
1837 - 1843	brukare Gabriel Larsson Forsberg f.1795	Anna Lena Andersdotter f.1895
1844 - 1846	brukare Carl Jaensson f.1797	Maja Larsdotter f.1798
1854 - 1860	brukare Carl Gustaf Nordström f.1823	Gustafva Andersdotter f.1821
1843 - 1848	brukare Anders Peter Löfgren f.1818	Anna Beata Bergstrand f.1811
1848 - 1857	brukare Gustaf Persson 1806	Gustafva Persdotter f.1809
1854 - 1872	arrendator Carl Albert Bergstrand f.1830	Carolina Gustafva Gustafsdotter f.1834
1866 - 1870	ägs gården av Ch G Hedenstierna och rusthållare Anders-Petter Larsson i Dansby	
1862 - 1873	arrendator Anders Gustaf Andersson f.1821	Ulla Carlsdotter f.1820
1873 - 1876	brukare kronofjärdingsman Klas Fritjof Kjellman f.1840	Augusta Kristina Björling f.1842
1877 - 1885	rättare Erik Jonsson f.1829	Anna Lovisa Andersdotter f.1837
1876 - 1914	A P Larsson äger och brukar gården	Augusta Carolina Kastbom f.1837

Senare ägs gården/gårdarna som sterbhus, ny brukare bl a sonsonen Nils Larsson. Han säljer den samlade enheten Rustningegårdarna Stora Rustninge, BroRustninge och Västankvik till HSB 1963.

BroRustninge

Det finns ingen bebyggelse kvar på denna gård, troligen har en del av virket använts vid bebyggelse av Rustninge omk 1870. Tillhörande mark är energiskogen och en bit av Stavsjön som arrenderades av och sedan såldes till Karl-Gunnar Tjelve. Marken ägs idag av Medevi säteri.

I Bro Rustninge har följande personer bott:

1789-1803	sexman Lars Carlsson f.1730	Christina Andersdotter f.1740
1805	frälsebonde Håkan Gustafsson f.1759	Brita Eriksdotter f.1757
1837 - 1846	brukare Lars Jonsson f.1767	Anna Gabrielsdotter
1820 - 1827	brukare Håkan Håkansson f.1791	Maja Lisa Persdotter f.1795
1837 - 1846	brukare Anders Eriksson f.1803	Lisa Forsberg f.1805
1848 - 1851	brukare Carl Nordström f.1791	Håkansdotter f.1796
1861 - 1864	brukare Adolf Nordström f.1830	Christina Lovisa Engström f.1830
	brukare Johan Peter Jaensson f.1795	Maja Cajsa Andersdotter
	brukare Peter Andersson f.1811	Brita Cajsa Persdotter f.1815
1866 - 1868	arrendator August Nordström f.1833	Johanna Jonsdotter f.1849
1876 - 1877	rättare Carl August Gustafsson f.1845	Catahrina Svensdotter f.1844
1866 -1870	ägs gården av Ch G Hedenstierna	
1871 -1924	ägs gården av Anders Peter Larsson f.1833	Augusta Carolina Kastbom f.1837
Dessa personer bodde i den på 1870-talet nybyggda mangårdbyggnaden Rustninge		

TORPEN I VÄSTANVIK

Hur torparnas bostäder såg ut i slutet av 1600-talet är svårt att riktigt tänka sig in i. Antagligen var det en liten stuga med eldhål uppe i taket och som i allmänhet endast bestod av ett rum.

I denna lilla stuga bodde torparen med hustru och fyra, fem, barn, ibland det dubbla.

Brukligt var att hans eller hennes far och mor också bodde där ”på undantag” till sin död. Kanske upp till femton personer hade sitt hem i den lilla torpstugan.

Deras belägenhet var outhärdlig kan man tycka i dag, men då visste de inget annat om. Det skulle vara så, det hade Gud bestämt, så predikade kanske kyrkoherde Petrus Johannes Lincopencis i den gamla kyrkan i Västra Ny.

Djuren bestod i regel av en ko, några får, ett par getter och några griskultingar. Detta skulle försörja torpets innevånare. Nu måste man säga att Nykyrka sockens fattiga hade det lite bättre än de flesta andra fattiga i Sverige på 16-,17- och 1800-talen, detta tack vare Medevi Surbrunn.

Här fick många extra arbete under säsongerna.

Övre Vik under Västanvik

Under Västanvik har under en kort tid efter 1861 till omkring 1880 funnits ett torp, Övre Vik. Det finns idag inget kvar efter torpet som möjligtvis låg där fastigheten Nätholmsvägen 82 är belägen.

1861 flyttar torpare Johan Fredrik Abrahamsson f.1824 och med hustrun Gustafva Håkansdotter f.1824 och två döttrar in i torpet, en dotter dör 1874, 10 år gammal och 1879 flyttar familjen till Järsätter.

Därefter finns det ingen notering om torpet Övre Vik i kyrkböckerna.

Snickarhagen under Rustninge

Snickarhagen hörde fram till 1820 till Medevi, därefter till Stora/Västra Rustninge.

Här fanns under en tid också en stuga.

I stugan bodde änklungen Anders Larsson f.1764, blind och utfattig.

I Snickarhagen har följande personer bott:

År	Torpare	Född år	Hustru	Född år	Antal barn
1789	Petter Persson	1747	Catarina	1752	5
1792	Carl Zackrisson	1760	Lisa Jönsdotter	1758	5
1805	Håkan Håkansson	1750	Cristina	1750	8
1820	Jonas Håkansson	1796	Anna Lotta Engberg	1799	3
1854	Karl Vilhelm Jonsson	1824	Anna Greta Carlsdotter	1826	2
1875	August Nordström	1833	Johanna Jansdotter	1849	3
1880	Gust. Adolf Nordström	1855	Lovisa Andersdotter	1845	4

De sista hyresgästerna i Snickarhagen var Kalle och Ingeborg Andersson. Kalle var rättare på Rustninge. På grund av husets dåliga skick flyttade de till Vik i mitten på 1900-talet.

Systrarna Greta Adolfsson och Ulla Lundkvist (Ulla bodde i Rustninge 5 och kallades Post-Ulla) berättar att på sommarkvällarna samlades traktens ungdomar till logdans i Hagen.

Åtorp under Rustninge

I Åtorp har följande personer bott:

1891 - 1899 torpare/arbetare Gustaf Emil Karlsson f.1869
med hustrun Klara Lovisa Persdotter f.1863

1891 - 1898 mjölnaränkan Ida Rosina Andersson/Persson med 4 barn

1904 - 1933 torpare Oskar Fredrik Karlsson f.1857
med hustrun Hulda Kristina Adolfsdotter f.1861, de fick 10 barn

Elsa Lundqvist (som var mor till Post-Ulla i Rustninge) berättar:

Jag är född i torpet Åtorp under Rustninge, där far var torparen Oscar Karlsson och mor hette Hulda. Vi var en stor familj, det föddes elva barn, en dog som liten. Tidigare var far rättare åt Anders Petter Larsson i Rustninge, men övertog sedan torpet, som till en början knappt hade någon odlad jord. De första åren fick han skörda vassen nere vid viken. Det skulle bli vinterfoder till oxen och kon våran.

Han kom under sin tid att odla upp den ena lyckan efter den andra. Far Oscar var brännmästare på tegelbruket i Kaflebäck. Det var på senhösten och vintern som bränningen pågick. Han gick tidigt på måndagsmorgnarna och bodde på bränneriet hela veckorna för att på lördagskvällen gå hem till Åtorp och vara hemma över söndagen.

Så lagade mor till matsäck åt honom för hela veckan, kanske att hon skickade med lite extra, säger Elsa för vi barn stannade ofta över i bränneriet, när vi gick i folkskolan i Nykyrka. Det var ju inte så lång väg därifrån och till skolan.

Elsa berättar att när hon var sju år 1907, så fick mor lunginflammation och var mycket illa därnär. Vi barn var ju små då, och oss samt hushållet och korna skötte grannarna under mer än ett år den tid som mor låg till sängs.

Tidigare bodde här Karls mor Anna Greta och hans bror Gustaf. Sedermera vet vi att Karl gick under namnet ”Kalle i Bommen” och var nattvakt uppe vid Brunnen i många år.

Gustaf bosatte sig i Karlstorp och gick under namnet ”Smör Gösse” för att han körde smör från Mejeriet i Medevi till Motala.

Så gifte sig Elsa och fick under många år mjölka morgon och kväll i Rustninge. Det ingick ju i en statarfamiljs skyldigheter. Klockan fem på morgonen var det att börja, och tio tolv kor stod och väntade på att bli mjölkade. Likaså förekom middagsmjölkning av de nykalvade korna. Så kom kvällen, och då var det åter dags att ta mjölkhinken och pallen och mjölka. Söndag som vardag fick de tre mjölkerskorna hålla på.

Enda uppehållet Elsa fick göra var på sommaren när hon var baderska på Medevi Brunn, där hon till att börja med hade en och femtio om dagen, året var 1940.

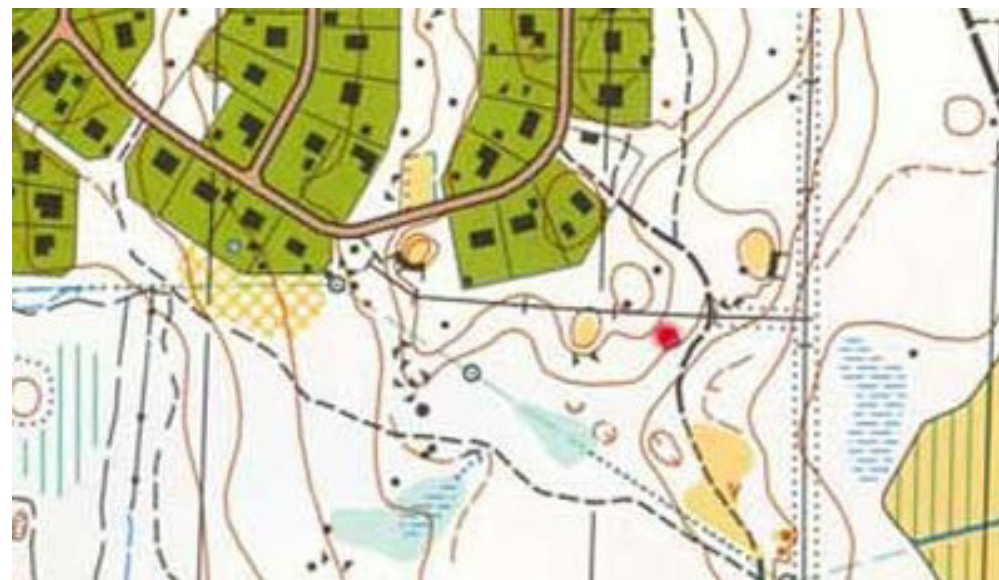
Nedan ser vi Oskars torpkontrakt. Enligt Elsa så undertecknade han aldrig kontraktet då han inte var överens med husbonden om formuleringen. Trots detta stannade han på torpet och var den siste torparen på Åtorp.

Så här kunde ett torpkontrakt se ut

Undertecknad upplåter härmed torpet Åtorp till Oskar Karlsson att tillträda den 14 mars 1906 på följande villkor:

- På egen kost utgöres årligen till gården 45 mansdagsverken om sommaren, 40 mansdagsverken om vintern, 32 kvinsdagsverken om sommaren och 23 kvinsdagsverken om vintern.
- Efter budning utgöres öfverdagsverken mot följande betalning. Ett mansdagsverke från den 1 april till den 1 oktober 1 krona 50 öre. Ett mansdagsverke den öfvriga tiden af året 1 krona. Ett kvinsdagsverke under sommarhalfåret 75 öre. Den öfvriga tiden 55 öre.
- Antagligt och arbetsfört folk skall alltid framsändas i annat fall blifva de ej antagna, efter budning skall minst 4 dagar i veckan utgöras af den manliga och 3 af den kvinliga, då så påfodras.
- Från den 1 april till den 1 oktober skall arbetsfolk infinna sig vid gården på tid som jag bestämmer med 11 timmars arbetsdag och den öfvriga tiden af året så tidigt som arbetet kan verkställas.
- Plats förbehålles utmed hela stranden af vikar för båtar och fiskeredskap samt gångveg därtill
- Till reparation och hängnader erhålles virke efter utsyning samt emottages torpet efter hållen syn. Vedbrand erhålles efter utsyning.
- Intet foder eller gödsel får fränföras torpet vid ansvar enligt lag.
- Vid torpets afvträdande som skall ske 14 mars, lemnar torparen utan ersättning 3 centner velbergat hö och lika mycket god råghalm, varförutan han skall till en blifvande tillträdare sommaren förut å trede utköra erfoderlig gödsel och bruka för vanligt rågutsäde och äfven verkställa höstplöjning allt utan ersättning
- Laga uppsägning gälla å ömse sidor

Mörkullen under BroRustninge

I Mörkullen har följande personer bott:

1820-1904	
torpare Jonas Jonsson f.1779	Anna Håkansdotter f.1788
torpare Jaen Eriksson f.1795	Maja Stina Jonsdotter f.1786
dagkarlen Anders Johan Jaensson f.1817	Lisa Håkansdotter f.1808
dagkarlen Johannes Larsson f.1818	Ulla Gustafva Jasdatter f.1827
skomakare Carl Johan Bergqvist f.1849	Dorothea Jonsson f.1845

Detta torp har haft många namn. På gamla kartor och i kyrkböcker finns namnen Mörkullen, Myrkullen och Morkullen.

Den förste torparen hette Håkan Håkansson, 1789, och han flyttade till Ersbygget 1792 och sedan till Snickarhagen 1805. Förmodligen var det bättre villkor på andra och tredje torpet.

Söder om Mörkullen kan man tydligt se var åkerlyckor och diken fanns.

Innan Hjärnevallen kom till var det en fotbollsplan för traktens ungdomar på den öppna marken runt torpet.

Den siste torparen, Carl Johan Bergkvist, försörjde sig som skomakare.

Barnen från torpen fick gå långa vägar för att komma till skolan. Innan Medevi skola byggdes fick de små barnen gå till Nykyrka och de äldre barnen gick till Bockfalls skola. Det var en väg på minst 10 km. Det var vanligt med varannandags skolgång. Många av skogsstigarna är upptrampade av dåtidens skolbarn.

Ersbygget under Bro Rustninge

Ersbygget låg under BroRustninge men åren 1789-1820 hör Ersbygget till Medevi.

I Ersbygget har följande personer bott:

1789-1820	
torpare Håkan Håkansson f.1750	Christina f.1759
skräddare Peter Christienson f.1766	Maria Andersdotter f.1764
Jan Jonsson f.1767	Anna Gabrielsdotter f.1762
1820- 1880	
torpare Jaen Zackrisson f.1758	Brita Stina Jonsdotter f.1778
torpare Jaen Petter Jaensson f.1795	Maja Cajsa Andersdotter f.1794
torpare Anders Eriksson f.1803	Lisa Forsberg f.1805
arbetaren Oskar Fredrik Liljeqvist f.1848	Clara Mathilda Udd f.1848
torpare August Andersson f.1838	Anna Lisa Johansdotter f.1840

Ersbygget byggdes förmodligen redan på 1700-talet. Den förste kände torparen hette Håkan Håkansson och den siste var August Andersson.

Till torpet hörde förmodligen den öppna marken norr och öster om torpet. Då Rustninge gård byggdes på 1870-talet införlivades det mesta av marken till en park runt Rustninge.

På ången söder om stenåldersgraven finns några gamla äppleträd som antagligen planterats under torpartiden. Under en skogspromenad kan man ibland finna bestånd av snöbärsbuskar, syrener, häggmispel och hagtorn. De är ”överlevare” från ett torparliv för länge sedan.

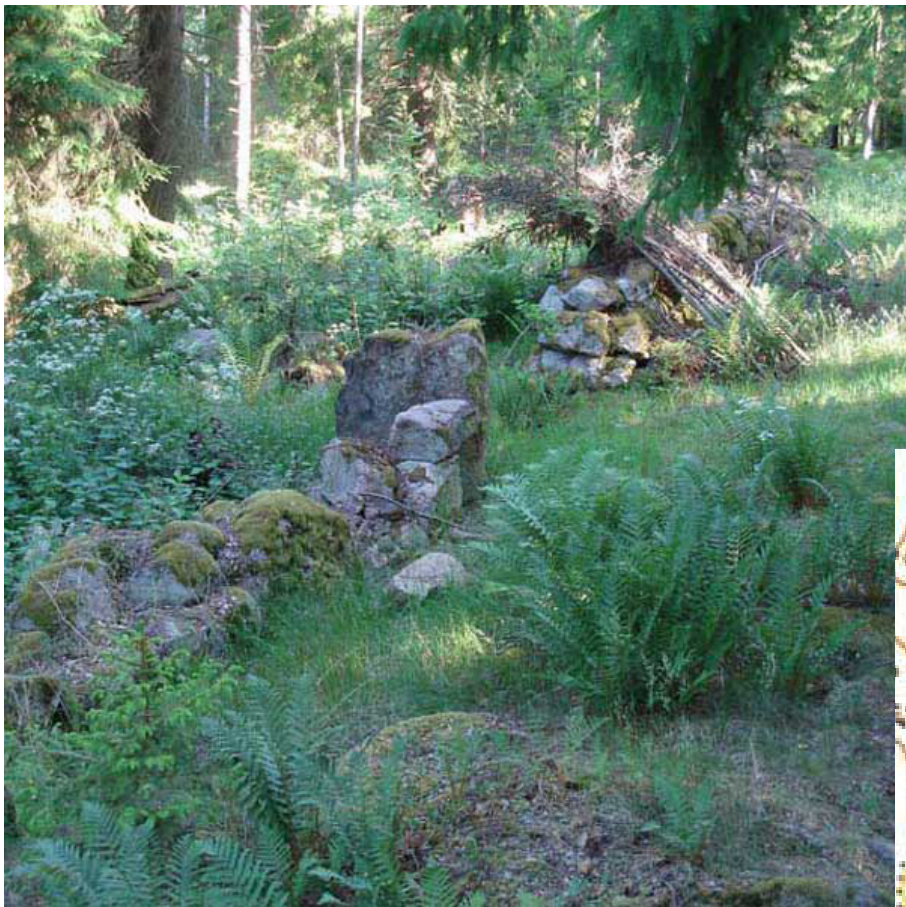
Torparens husdjur var kanske en eller två kor, några får och getter, en gris och höns. Det var barnens uppgift att valla djuren på skogen under sommaren. Åkermarken var till för spannmålsodling och det egna hushållets behov. Till vinterfoder åt djuren slogs vägrenar, ängsmark och vass. Även lövträden beskars och grenarna torkades, så kallad hamling.

Backen under Rustningen

Backen brann ner till grunden och 1914 stryks Backen i husförhørsboken. I dag finns rester av murstock och grindstolpar kvar. Man kan här se stengärdsgårdar. Dessa var till för att skydda den odlade jorden från betesdjuren, som sommartid gick på skogsbete. ”Man hägnade ut djuren från den odlade jorden”

I Backen har följande personer bott:

1875-1914	
Carl Nordström f. 1796	Ulla Håkansdotter f.1796
Carl W Jonsson f.1824	Anna Greta Carlsdotter f.1826
arbetaren August Nordström f.1833	Johanna Jonsson f.1849
August Viktor Lundqvist f.1862	Mathilda Charlotta f.1861

Sjöstugan under Rustninge

I Sjöstugan bodde 1837 - 1895 Anders Petter Illman f.1815 död 1890 och Johanna Eriksson/Illman f.1814 död 1895.

De fick 6 barn.

Efter år 1895 är Sjöstugan tom.

Bebyggelselämning enl.1948 års inventering bestående av husgrund 5x8 m. Öster om en sluttning av mindre bergsrygg i strandvall.

I NV hörnet övertorvad brandmur 3x3 m.

Vid 1981 års besiktning kunde inte husgrunden återfinnas.

Denna är troligen bortagen i samband med att en väg anlades som leder över husgrunden.

Endast enstaka fruktträd vittnar om bebyggelselämning.

Kvarnen Västanvik 1968

Rustninge Kvarn

Kvarnen var en tvåvåningsbyggnad med källarplan. Förutom själva kvarnen fanns en spånhyvel och ett mindre sågverk installerat här. Allt detta drevs av vattenkraft från dammen.

Genom Rustninges marker rinner ett mindre vattendrag, som avvattnar Kattfallsgölen, Svandammen och Kvarnsjön. Det berättas bl.a. om det stora vattenhjulet, som hade en diameter på 14 meter.

Enl. den siste kände mjölnaren Tore Larsson, som bodde i Västanvik, så drevs kvarnen med en turbin som fick sitt vatten genom en kulvert, det skulle alltså inte ha funnits något vattenhjul. Vi får aldrig vet hur det förhöll sig med det då det inte finns några bilder eller någon som kan berätta idag.

I samband med att elledningar drogs fram till Medevi med omnejd år 1928 är det troliga är att kvarnen elektrifierades. I och med elektrifieringen blev man inte beroende av vattentillgången, som kunde tryta under sommarhalvåret.

Kvarnen var i bruk ända in på 1950-talet. Under senare år maldes endast mjöl för djurfoder, ”gröpamjöl”.

På grund av kvarnbyggnadens dåliga beskaffenhet valde HSB att elda upp resterna av den år 1978. Inventarierna flyttades till V. Ny hembygdsförenings lantbruksmuseum på Övralid.

I Kvarnstugan har följande personer bott:

1875- 1880

mjölnare Karl Johan Andersson f.1838 och Ida Rosina Persdotter f.1855

mjölnare Karl Fredrik Johansson f.1843 och Karolina Andersdotter f.1838.

Alla var inte skrivna i Kvarnstugan som mjölnare utan en del skrevs som arbetare i Rustninge.

Västanviks Samfällighet blir till

1963 köpte HSB i Motala tre gårdar i Västra Ny socken (dåv. Godegårds kommun). De tre gårdarna som köptes var Stora Rustninge, Västanvik och Bro Rustninge. Avsikten var att möjliggöra för medlemmarna att köpa en fritidstomt. Att köpa en tomt och bygga sig en sommarstuga fick sitt genombrott i början av 60-talet.

Stig Carlsson i HSB

Erbjudandet att köpa tomt utökades till medl. i HSB Linköping, Mjölby, Örebro, Kumla och Hallsberg.

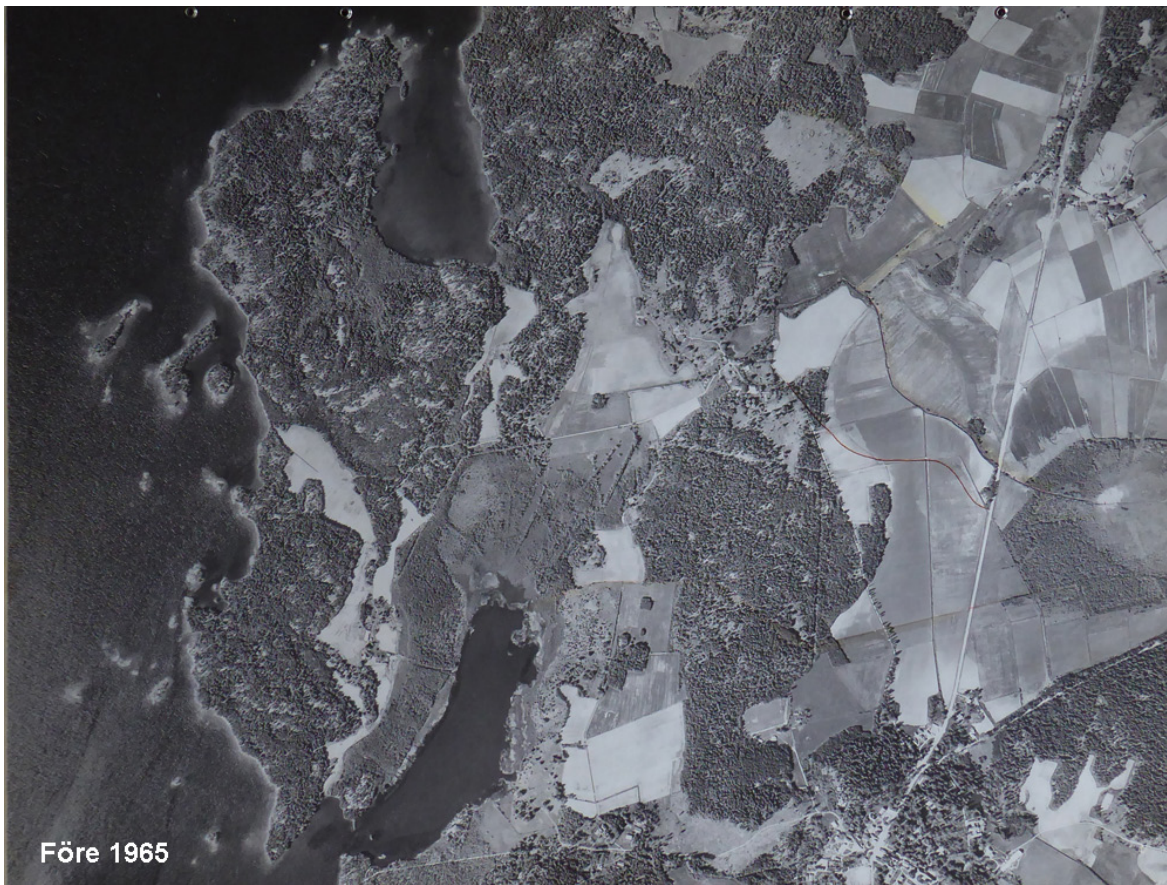

Köpeskillingen var 530 000:-. Arealen var 341 hektar (3,4 milj. kvm).

Lantbruksnämnden godkände förvärvet, med den tilltänkta verksamheten. Ett godkännande, som på den tiden, alltid krävdes vid förvärv av jordbruksmark.

Efter flygfotografering, fick en arkitekt vid namn Alan Griffiths uppdraget att rita en byggnadsplan för området. **Planen godkändes i september 1965.**

Man hade då redan kunnat teckna sig för en tomt sedan ett år tillbaka. Tomterna är i storlek 1 500 – 2 400 kvm.

En tomt, vid korsningen Västanviksvägen – Dalskogsvägen, är avsedd för butik. Den har ännu inte tagits i anspråk för ändamålet.

Exploateringen är 23,5 %, vilket i jämförelse med andra liknade fritidsområden är väldigt lågt.

Länsstyrelsen ställde i samband med exploateringen höga krav på kvalitéer, vattenverk med klorering, vattenledningar på frostfritt djup och ett reningsverk

Avloppsreningsverket togs i bruk 1970. Ägs och sköts av Motala kommun. Det är en stor fördel för oss att ha tillgång till avloppsrening. Genom att vara uppmärksamma på vad vi spolar ner i våra avloppsledningar kan vi värna både vår miljö och ekonomi.

Fastigheten BroRustninge, hade mark öster om riksväg 50, där ligger Stavsjön, med lerig botten och där togs lera till ”gyttjebaden” vid Medevi brunn.

Vid Kagensvikens småbåtshamn fanns en ankringsplats för skutor som lastade timmer och ved. Det fanns en liten rälsbana som kunde användas vid lastningen.

Mediaintresse var stort i Västansviks begynnelse. Här följer några tidningsklipp.

Tidningen Östgöten den 22 november 1963

- - För Motala HSB:s del riktar man blickarna mot det planerade fritidsstugeområdet i Medevi. Därmed är man ett steg närmare förverkligandet av det i och för sig rätt unika projektet. Enligt HSB:s kalkyl för projektet tror man att kartläggning och planering kan igångsättas redan nästa vår och i slutet av 1964 bör det hela vara klart för tomtteckning.

Verkställande ledamoten i HSB, Stig Carlsson, berättar att HSB kommer att investera rätt avsevärda belopp i projektet. Exakt hur mycket vet man naturligtvis inte men mellan 700.000 och 800.000 kr per år under en 10-årsperiod från 1965 räknar man med.

Vad som i första hand ska göras åt området är upprustning av befintliga vägar, byggandet av nya trafikleder, vattenförsörjning till området skall ordnas, de redan befintliga byggnaderna skall upprustas och senare hyras ut. Badplatser och båtplatser ingår också i planerna liksom att tillgodose behovet av elkraft inom området. - -

Motala Tidning den 21 maj 1964

- - En vacker natur utgör ett fint utgångsläge för HSB i Motala inför det stora projektet med en fritidsby på området väster om Medevi ut mot Vättern på de inköpta gårdarna Västanvik och Rustninge.

Området visades av HSB:s Stig Carlsson för kommunen och pressen.

En stenig granitstrand påminnande om västkustförhållande möter utanför Västanviks domäner som skall bebyggas i den första etappen omfattande ett 100-tal hus. HSB uppför grundstommen av stugorna och allt säljs i färdigt skick.

Sammanlagt räknar man med att uppför 375 fritidshus. Spekulanter finns det i HSB-föreningarna i Linköping, Hallsberg, Örebro och Motala m.fl.

Vi räknar med att göra dispositionsplanen i sommar för att få färdigt detaljplanen under vintern och våren. Därmed skulle tomtteckningen kunna komma igång nästa år och den första etappen påbörjas.- -

Motala Tidning 22 okt 1964

- - Redan nu är praktiskt taget alla fritidsstugorna tecknade i första etappen. Man räknar med att bygga 80 fritidsstugor i den första etappen vid Västanvik av de totalt 375 stugor som skall byggas på hela området.

Tidigare har man räknat med att området skulle byggas ut under en tioårsperiod, men genom det stora intresset som visats för projektet finns det gott hopp att klara detta på kortare tid.

Det blir i huvudsak Västanviks gård som bebyggs i den första etappen. Det är den sydligaste delen av fritidsområdet.

En uppgift i inledningsskedet blir att anlägga en huvudväg inom området. Men när det gäller Västanvik så är terrängen så pass tillgängligt att man kan påbörja byggnationen där samtidigt som vägbygget pågår.

Största nyheten är att man helt går in för eluppvärmning. Det är en uppvärmningsmetod som kommit alltmer i blickpunkten genom att det ställer sig ekonomiskt och praktiskt fördelaktigt.

Försöken på HSB:s forskningsavdelning har givit goda resultat och man har konstaterat att eluppvärmningen har framtiden för sig.

Radiatorerna kan utformas på många sätt. På senare tid har man kommit så långt att de kan döljas under golvlisterna och således helt försvinner ur interiörbilden.- -

Motala Tidning 20 sept 1965

- - HSB:s fritidsområde vid Medevi blir ett av de största i landet.

Byggnadsplanen är nu klar. Handlingarna finns utställda på kommunkontoret i Godegård. Om allt går efter planen börjar man bygga till våren.

Det hela är ett jätteprojekt. Området kommer att bli ett av de störst i sitt slag i landet. Enligt planförslaget rymmer det c:a 428 tomtplatser för friliggande stugor i 4 byar. Västanvik rymmer 90 stugor och blir det första området som byggs ut. Snickarhagen får också 90 stugor. Dalskogen 169 och Mörkullen 79.

Sedan köparna flyttat in kommer en stugägarförening att bildas. I denna blir HSB medlem och förvaltare.

Föreningen får till uppgift att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Den kommer att förvalta vägar, allmänna platser, fastigheter o.s.v. Beträffande stugorna gäller dock äganderätten.

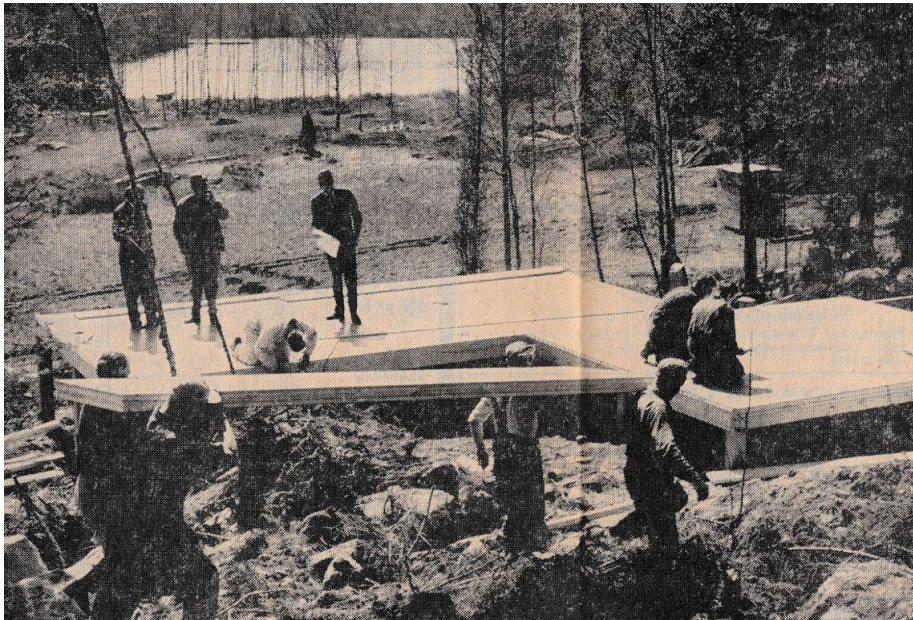
Stugorna är av sådant gediget utförande att de mycket väl kan användas till året-runt-bostäder. Det kommer att bli nästan som ett villaområde när allt blir färdigt.

Den nordvästra halvön kommer att undantas från bebyggelse. Det skall bli ett rekreationsområde med promenadstigar. Den långa strandremsan skulle ligga fri för allmänheten.- -

Motala Tidning 17 maj 1966

- - Snabb-bygge vid Västanvik.

På två dagar kan ni ha er fritidsstuga på plats; fullt färdig och inflyttningsklar! Längre tid behöver det idag inte ta att bygga en modern och välutrustad fritidsstuga.

Byggarbetet förevisades då byggjobbarna började klockan åtta med att montera huset. Då de vid fyrtiden på eftermiddagen plockad ihop verktygen kunde de samtidigt fira taklagsfest, med mellanöl och falukorv.

Det handlar alltså om byggelement i trä. Hela huset med inredningsdetaljer och allt kommer i paket till byggplatsen.

Det var HSB:s egen industri, Borehus, som stod bakom dagens uppmärksammade demonstration.

Tomterna är på c:a 1600 kvadratmeter och kommer att kosta omkring 15.000 kronor styck. Med något av Borehusen - som blir de enda bostadstyperna på området - blir totalkostnaden c:a 30.000 kronor. - -

Händelser i Västanvik saxat bl.a. ur Stämmoprotokoll

Det tidigaste protokollet är från HSB:s fritidstugeförening från 1975-08-30.

En längre diskussion uppstod om båtbygggor, föreningens bildande och om HSB:s ansvar. Det antecknades till protokollet att styrelsen borde begära HSB:s garantier för att om något oförutsett inträffar med pumpstationer och andra anordningar skall HSB bestrida vissa kostnader. Detta krav ansågs berättigat med hänsyn till dels vägens dåliga kvalitet, dels pumpstationernas ofta återkommande driftstörningar.

Västanviks fritidstugeförening stämma 1976-08-07.

Styrelsen föreslog att föreningen ombildas till en gemensamhetsanläggning med samfällighetsförening vilket blev stämmans enhälliga beslut.

Stämman beslutade enligt Styrelsens förslag att man skulle asfaltera infartsvägen och Dalskogsvägen, d.v.s. de vägar som kan godkännas för driftsbidrag.

Stämman beslutade att hemställa åt Motala kommun att göra en trafiksäkrare avfart från Riksväg 50.

Västanviks fritidstugeförening stämma 1977-08-13.

Lantmätare Erik Karlsson informerade om läget för bildande av anläggningssamfällighet med gemensamhetsanläggning.

Anläggningssamfälligheten bör träda ikraft fr.o.m. 1978-01-01.

Västanviks Samfällighetsförenings första stämma 1980-08-30.

Ordförande hälsade medlemmarna välkomna till den nya samfällighetsföreningens första stämma. Stugägarföreningen upplöstes och ersattes med Västanviks Samfällighetsförening 1980-05-01

Vad som hände 1981.

HSB:s Riksförbund är beredd att överlämna Västanvik 2:1 (grönområden) till föreningen.

HSB har överlämnat affärstomten som gåva till föreningen.

Vidare att HSB låtit iordningställa båthamnen (piren) i inre Odensberg.

Uppmanades medlemmarna att hålla vägdiken utanför tomten fria från träd och sly.

Saknas diken gäller ett avstånd på 1,5 meter från vägbanan.

Vad som hände 1983.

Fråga angående lokal för förvarande av handlingar, material togs upp.

Styrelsen fick i uppdrag att undersöka om affärstomten kunde tas i anspråk.

Vad som hände 1984

Redogjordes för möjligheten och kostnader för att bygga ett "föreningshus" på affärstomten.

Man beslöt att skjuta frågan om föreningshus på framtiden.

Vad som hände 1985.

Föreningen hade nu övertagit hela området med jordbruksmark.

Vad som hände 1994.

Arbeten som har utförts av ALU-, beredskaps- och lönebidragsanställda.

De har utfört/förbättrat omklädningsrum, gångstigar, rastplatser, utmärkning av gränser samt bryggor.

I mitten av 1990 gjordes en större ombyggnad med anläggande av våtmark. Avloppsvattnet genomgår mekanisk rening, kemisk rening, samt sedimentering i reningsverket.

Därefter pumpas det renade vattnet ut i våtmarken till naturens eget reningsverk. Där sker den biologiska reningen via våtmarksinfiltration.

Rening av kväve och organiskt material sker genom mikrobiologisk nedbrytning. Provtagning och analys av reningsgrad (bl.a. kväve och fosfor) görs regelbundet och visar utmärkta värden.

Föreningen har erhållit Motala kommuns miljöpris för projektet.

Ansökan om en ny försöksperiod på 2 år har inlämnats till Naturvårdsverket avseende försök i full skala. Tanken är att Våtmarksprojektet ska permanentas under år 2000.

Vad som hände 1995.

På stämman beslutade man att avslå motion om särskild avgift för de som inte deltar på röjdagar. att avslå motion angående att avgifterna borde vara lika för fritidsboende och permanentboende.

Vattenskidåkning får endast ske på betryggande avstånd utanför badflottar.

Vad som hände 1996.

Ett förråd för föreningens inventerier skall ordnas på föreningstomten och uppdrog åt styrelsen att utreda frågan om ett klubbhus.

Man uppdrog åt styrelsen att utreda om det finns grund för och möjlighet att ändra anläggningsbeslutet.

Vad som hände 1999.

Föreningens ordförande informerade om att det finns önskemål om att på föreningens tomt bygga en stuga som kan betjäna medlemmarna.

Han nämnde också föreningens IT-verksamhet och att det finns en hemsida där man bl.a. kan läsa protokoll.

Vad som hände 2001.

Medlemmar ur Kumla sportdykarklubb ska undersöka vårt vattenintag och vidta visst rensningsarbete i Hämtningsviken.

Orienteringsklubben i Motala håller på att ta fram en karta över Västanvik. Kartan beräknas bli färdig till sommaren och då kommer föreningens medlemmar erbjudas att köpa den.

Vad som hände 2002.

Det fanns en beskrivning av idéer för utveckling av området, bl.a. ett bastuprojekt. Detta och andra möjligheter till utveckling av området och vad det skulle betyda för värdet på ingående fastigheter diskuterades.

Då samfällighetslagen inte tillåter något avsteg från anläggningsbeslutets ändamål, fick styrelsen i uppdrag att undersöka möjligheterna att få detta utvidgat eller på annat sätt anpassat till dagens krav

Vad som hände 2003.

Styrelsen hade gjort en hemställan till Motala kommun att byggnadsrätten ska ökas till 140 m² och att man ska delta i möte angående ny generalplan för kommunen.

Kommenterades ”dammenprojektet” och vilken fin entré till området det kan bli vid den gamla kvarndammen.

Kommenterades att nattvioler är, som flera andra växter, fridlysta och får inte plockas.

Diskuterades möjligheterna för bredbandsutbyggnad.

Vad som hände 2004.

Ulf Kleist, från Skogsvårdsstyrelsen Västra Östergötland, orienterade om vilka regler som nu gäller för föreningens skogsmarker enligt skogsvårdslagen och som skulle gälla om föreningen tecknade naturvårdsavtal för marken.

Stämman beslutade att uppdra åt styrelsen att förbereda för att kunna teckna naturvårdsavtal med Skogsvårdsstyrelsen i enlighet med den fördragning som varit samt att kalla till en extra föreningsstämma under år 2004 där frågan kan avgöras.

Ett råd skulle tillsättas för bevarande av ängs- och hagmarker inom området.

Stämman beslutade att uppdra åt styrelsen att tillsätta en arbetsgrupp som inför nästa ordinarie stämma utreder kostnader för nybyggnad och drift av ett förråd för föreningens utrustning samt föreningslokal på föreningens tomt.

Uppdrogs åt styrelsen att teckna naturvårdsavtal med Staten genom Skogsvårdsstyrelsen Östra Götaland enligt den diskussion som förevarit samt att efterhand teckna avtal för resterande områden i den takt som Skogsvårdsstyrelsen kan utbetala ersättning.

15 000 arter vill ha döda träd

Det har funnits barrskogar i 400 miljoner år och lövskogar i 300 miljoner år. Under dessa årmiljoner har växter och djur utvecklats och anpassats för ett liv i skogarna.

Hur såg då dessa gammelskogar, orörda av yxor och sägar, ut här i Norden? Skogarna var glesare och ljusare, det brann ofta, stormar fällde träden, insekter och svampar åt av träden och snö knäckte kronorna. Översvämande åar dödade också träd. Naturligtvis fanns det betydligt mycket mera döda träd i skogen då.

Jämförelser med relativt orörda skogar i Ryssland visar att uppemot 30 – 40 % av alla träd och buskar i skogen kan vara döda! I en sådan skog kan det alltså finnas cirka 20 döda, riktigt stora träd på en yta av 100x100 m. I dag finns det bara några få procent död ved i genomsnitt i de svenska skogarna.

Det är inte konstigt att de arter, framför allt insekter och svampar, som är beroende av död ved är hotade till livet i dagens skogar. Deras "hemmiljö", den döda veden, saknas eller förekommer mycket sparsamt. Ungefär hälften av de 30 000 arter av växter och djur som lever i skogen är på något sätt beroende av död ved.

www.skogsstyrelsen.se/landsbygdsprogrammet

Träden i det här området stormfälldes av stormen Helga den 4 december 2015

Här kan man följa hur de döda träden förändras med tiden

VÄSTANVIK VID VÄTERN

SKOGSSTYRELSEN

Europeiska Unionen

Denna skylt är producerad 2010 av Skogsstyrelsen. Illustration av Martin Hölmér

Vad som hände 2005.

Fiskerikonsulent Per-Erik Larsson och Urban Hjalte från länsstyrelsen i Östergötland informerade om Odensbergsbäcken som lekplats för vätternöringen. Kommunekolog Marie Kristoffersson Motala kommun berättade om möjligheterna till bidrag för att dokumentera och restaurera den intressanta natur- och kulturmiljön runt dammen

Stämman beslutade, på styrelsens förslag och den diskussion som förevar, att nybyggnad av ett förråd genomförs och för ändamålet anslås 380 000:- ur investeringsfonden.

Stämman beslutade att ställa mark till förfogande till Västanviks Bastuförening för uppförande av bastu. Samråd om placering av byggnaden ska ske med ”närboende” och styrelsen.

Vad som hände 2006

Måndagsklubben startar projektet ny kaj i Hämtningsvikens hamn.

Vad som hände 2007.

Förhandlingar med Motala Kommun, avseende utökad byggrätt för fastigheterna inom Västanviks Samfällighetsförening.

Detta innebär att 20 % av tomtytan kan bli föremål för byggnation. Planarkitekt är utsedd som hjälper till i ärendet. Ärendet beräknas vara klart under 2007.

Reparation av spängerna runt Hämtningsviken

Vad som hände 2008.

Berömvärda frivillig insatser görs av många medlemmar till föreningens fromma. Stora insatser gjordes vid arbetet med dammen. ”Dammengruppen” hade bl.a. burit och lagt ut cirka 80 ton sten i bäcken och det s.k. ”omlöpet”.

Föreningen står inför stora frågor som, - den utökade bygggrätten, samt frågan om hur vatten- och avlopps nätet ska administreras i framtiden.

Vad som hände 2011.

En ny sträckning av vår vandringsled gjordes då sträckan Yttre och Inre Odensberg bands ihop med spänger i träsket.

Vad som hände 2014.

Beslut på stämman tas om den framtida vatten och avloppsfrågan.

Stämman beslutade att avslå förslaget att föreningen skall ansluta sig till kommunalt V/A med röstetalet 49 röster för, 267 röster mot och 2 blankröster.

Föreningen skall således även i fortsättningen driva V/A i egen regi.

Vad som hände 2015.

Ordf. presenterade tankar på ett allaktivitetshus i Västanvik. Efter kontakter med kommunen har det visat sig att det finns möjligheter att få väsentliga bidrag till finansiering av ett sådant bygge. Det rimligast borde vara att bygga till Backstugan.

Ordf. redogjorde för den hastigt uppkomna frågan om fiber i Västanvik. Telia har skickat ut information om att fiberkabel kommer att grävas ner. Merparten av fastigheterna kommer att anslutas.

Vad som hände 2016.

Att bygga till Backstugan väcktes på stämman 2015 för att få en bättre mötesplats. Under året har frågan utretts och kostnaderna för ett sådant bygge har beräknats till 1,6 milj.

Det förutspåddes att vi skulle kunna få bidrag med 70 % av kostnaden via ett Leaderprojekt.

Stämman beslutade att ge styrelsen i uppdrag att vidareutveckla projektet.

Vandringsleden runt Västanvik, är nu en del av Östgötaleden, en uppskattad slinga där man når fram till Vätterns strand med många fantastiska utsiktsplatser.

Vad som hände 2017.

Stämman hade att ta ställning till styrelsens förslag att genomföra projektet Backstugan - en bättre mötesplats, med egen finansiering, det hade visat sig att bidraget från Leader inte kunde realiseras.

Stämman beslutade enligt styrelsens förslag med 64 röster för och 29 röster emot.

Ett vindskydd har tillverkats och monterats upp på norra udden.

Vad som hände 2018.

Ett första spadtag för den tillbyggda och renoverade Backstugan togs den 1 juli 2017. Det har varit många frivilliga som ställt upp med kraft som har imponerat med sin yrkeskunskap och glädje när bygget har utförts. Den främsta huvudpersonen har varit Calle Henricson som har planerat och lett arbetet.

Målet är att skapa en lokal för arbete och fest samt att ge bättre förutsättningar för måndagsklubbens arbete, stickkaffet, kurser och utställningar.

Backstugan kunde invigas med pompa och ståt 20180526.

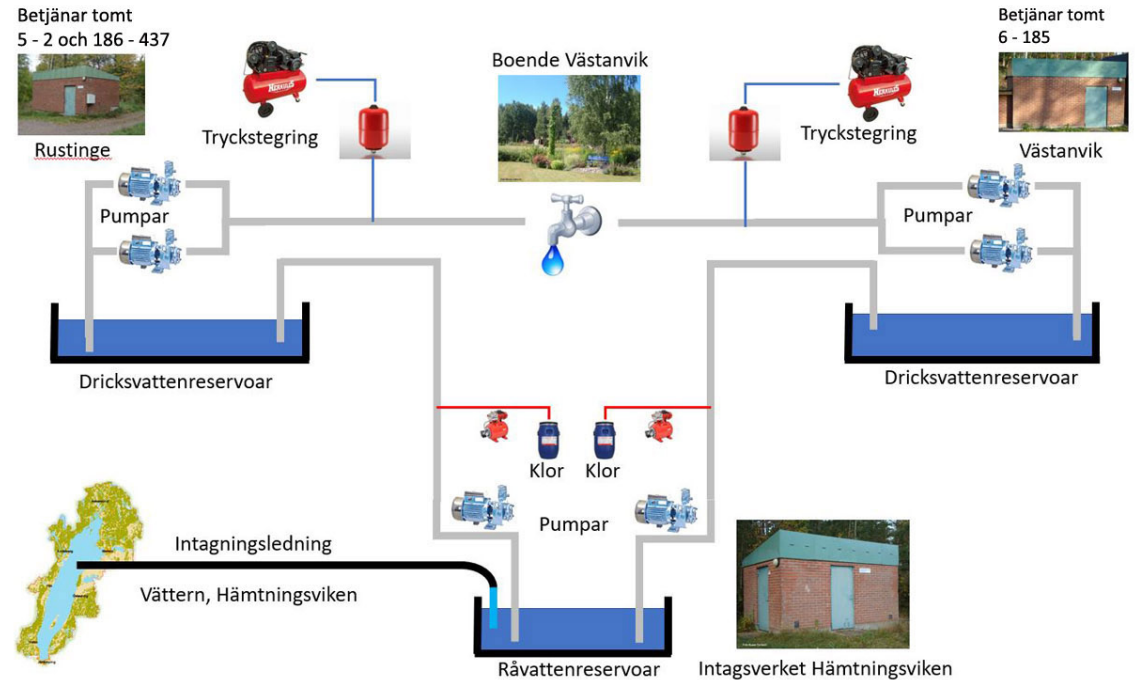
Vad som hände 2019.

Under året har VA-frågor prioriterats och framför allt har fokus legat på dricksvattnet med avseende på driftsäkerhet, kvalitet och kapacitet.

Efter de senaste årens investeringar, förnyelse av utrustning och övervakningssystem i intagsverket, tryckstegringsstationer, avloppspumpsstationer.

Har medfört att.

Tillsammans med analyser, mätdata, uppföljningar, besiktningsresultat så kan vi göra bedömningen att VA-anläggningen väl motsvarar myndigheters- och lagstadgade krav.

Västanviks Samfällighetsförenings 40-års jubileum 2019-07-27.

Jubileumet firades med festligheter på Hjärnevallen för både barn och vuxna.

Vad som hände 2020.

Ordinarie föreningsstämma som var bestämd till den 25 april 2020 fick ställas in på grund av covid-19 pandemin. En förenklad stämma via mail/post kunde genomföras den 30 juni 2020.

Styrelsen hade planerat för en översyn av föreningens anläggningsbeslut. Chefen för Lantmäteriet var inbjuden till stämman 2020 för att informera om hur en anläggningsförrättning skulle gå till. Även detta blev inställt p.g.a. pandemin.

Skogsverksamheten, år 2020, påverkades i hög grad av covid-19 och barkborreangrepp då det skapade en förändrad samt minskad handel med virke både nationellt och internationellt.

Det blev då svårt för Västanviks Samfällighetsförening att få avsättning för virke och ris.

Samfälligheten har installerat en solelanläggning på Backstugan. Syftet är att via solenergi försörja Backstugans behov av el.

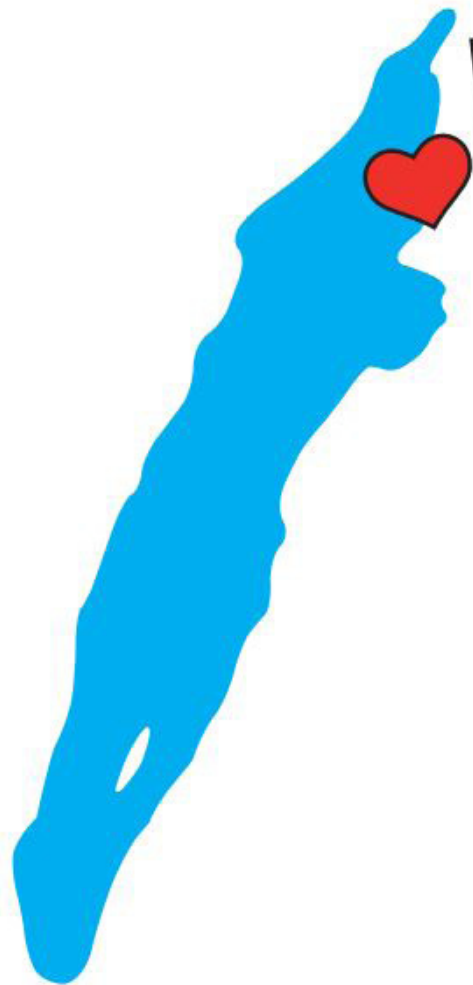
Vad som hände 2021.

Även detta år hindrade rådande omständigheter med pandemin covid-19, möjligheten att genomföra en fysisk stämma.

Styrelsen beslutade därför att stämman ska hållas den 15 maj 2021, genom post/e-postförfarande.

**Jag hoppas att jag har beskrivit
Västanviks historia på ett någorlunda hyggligt sätt.**

Tack för att ni har lyssnat.

VÄSTANVIK
VID
VÄTTERN